

سید محمد بطحائی وزیر آموزش و پرورش

باید از ظرفیت مجله رشد آموزش مشاوران مدرسه
برای آموزش همه معلمان استفاده شود

گزارش دیدار و گفت‌وگوی اعضای هیئت تحریریه رشد آموزش مشاوران مدرسه
با سید محمد بطحائی، وزیر محترم آموزش و پرورش

بازخوانی و تدوین: محمد دشتی

اشاره

روز سه‌شنبه دهم مهرماه ۱۳۹۷ فرصتی دست داد تا اعضای هیئت تحریریه مجله «رشد آموزش مشاوران مدرسه» دیداری صمیمی با آقای سید محمد بطحایی وزیر آموزش و پرورش داشته باشند. در این دیدار که در محل ساختمان مرکزی وزارت آموزش و پرورش برگزار شد، ابتدا دکتر علی‌اصغر احمدی، سردبیر مجله رشد آموزش مشاوران مدرسه همکاران عضو هیئت تحریریه مجله را معرفی و سپس، هر کدام از اعضا نکاتی را در خصوص موضوعات و مسائل مورد نظر بیان کردند. در ادامه، وزیر محترم نکاتی را بیان نموده و در پایان، آقای دکتر احمدی مسائل مطرح شده را جمع‌بندی کردند. آنچه می‌خوانید، گزارش این دیدار و گفت‌وگوی انجام شده است.

دکتر علی اصغر احمدی:

من هم از جانب خودم و هم از جانب هیئت محترم تحریریه مجله رشد آموزش مشاور مدرسه خدمت شما سلام عرض می‌کنم و از اینکه برای هیئت تحریریه مجله وقت گذاشته‌اید، عرض سپاس دارم.

این جلسه به این منظور تشکیل شده که ما مسائل مشاوران و مشاوره کشور را با شما در میان بگذاریم و دیدگاه‌های شما را در این زمینه دریافت کنیم و از طریق مجله به اطلاع مشاوران و معلمان محترم برسانیم؛ و این فرصت، توفیقی است که مجله مشاور مدرسه پیدا کرده که با وزیر آموزش و پرورش در زمینه مسائل مشاوره‌ای صحبت کند.

باید عرض کنم که این مجله سابقه‌ای ۱۳-۱۴ ساله دارد و از سال ۱۳۸۴ راه‌اندازی شده است و تنها مجله تخصصی از مجموعه مجلات رشد است که به مسئله مشاوره می‌پردازد. عنایت دارید که مشاوران و فرایند مشاوره در کشور مسائل گوناگونی دارند و این گفت‌وگو فرصتی است تا این مسائل با شما در میان گذاشته شود و این جمع و همکاران ما و همچنین خوانندگان مجله بتوانند از نظرات شما بهره‌مند شوند.

همان‌طور که عرض کردم، جمع حاضر اعضای هیئت تحریریه مجموعه هستند و من این همکاران را خدمتتان معرفی می‌کنم. آقای احمد صافی، خانم ناهید ابراهیم‌زاده، مدیر داخلی مجله، آقای بهزاد دهنوی، آقای علی اصغر ایزدی و آقای حمیدرضا زین‌الدینی اعضای هیئت تحریریه مجله، که هر کدامشان نظراتی دارند که مطرح می‌کنند و بعد در خدمت شما خواهیم بود.

استاد احمد صافی:

بنده هم از اینکه این فرصت را در اختیار گذاشتید که در خدمت شما باشیم تشکر می‌کنم. البته شما سال‌ها در دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش حضور داشته‌اید و ضمناً با حضور در دوره متوسطه در جریان کل برنامه‌های مشاوره بوده‌اید و اطلاع دارید که این امور چگونه بوده و چه سابقه‌ای دارد. اما به اختصار چند نکته‌ای را به محضرتان عرض می‌کنم. اولین نکته اینک امروزه متخصصان راهنمایی و مشاوره می‌گویند مشاوره همانند آموزش و پرورش است، یعنی اصول حاکم بر آموزش و پرورش، اصول حاکم بر دیدگاه مشاوره هم هست. برنامه‌هایی که در آموزش و پرورش به صورت مختلف مطرح می‌شود در حیطه‌ای از حیطه‌های مشاوره است، چه مشاوره تحصیلی باشد، چه مشاوره شغلی و چه مشاوره سازشی. بنابراین معتقدند لازمه موفقیت نظام، استفاده از خدمات و دیدگاه مشاوره به معنی علمی آن است. این یک دیدگاه و نظر مطرح در این زمینه است.

دیدگاه دوم که در اکثر کتاب‌ها نیز بیان شده است، این است که می‌گویند راهنمایی و مشاوره تسهیل‌کننده فرایند تعلیم و تربیت است؛ یعنی اگر می‌خواهید که وقفه تحصیلی نداشته باشید و خروجی نظام طوری باشد که ابعاد مختلف رشد را در برگیرد و استعدادهای دانش‌آموزان را شکوفا سازید، باید از این خدمات استفاده کنید؛ زیرا این موضوع تسهیل‌کننده فرایند یادگیری و رشد

است و این نگاه و ایدئولوژی نشان می‌دهد که این بحث، یک بحث علمی است.

در همین زمینه پیشنهاد من این است که این نگاه باید در آموزش و پرورش و در جامعه ما تقویت شود که راهنمایی و مشاوره یک بحث علمی و ضروری برای حل مسائل جامعه از جمله مسائل آموزش و پرورش است. دومین نکته اینکه من نامه‌ای را به محضر شما تقدیم کردم و گزارشی درباره وضع کنکور امسال دادم. شما هم لطف کردید و به معاونت متوسطه وقت ارجاع کردید و ایشان هم به آقای کاظمی ارجاع کردند. البته من جوابش را ندیدم، ولی نوشته بودم که ۶۰ درصد داوطلبان امسال دانشگاه از یک میلیون و صد هزار نفر، ششصد هزار نفر به رشته علوم تجربی رفته‌اند و بعد توزیع رشته‌ها را برایتان نوشته بودم و اینکه کسانی که در کنکور شرکت کرده‌اند، ۶۰ درصد خانم هستند و این‌ها نشان می‌دهد که کنکور مسئله‌ای خیلی جدی و کشوری است و تنها مربوط به آموزش و پرورش نیست.

احمد صافی

در همین رابطه باید اضافه کنم که وقتی ما با مشاورها و خانواده‌ها تماس می‌گیریم، می‌گویند ما اصلاً نمی‌دانیم که مشاغل آینده چه هستند. اطلاعات ما نسبت به بازار کار و برنامه‌ریزی شغلی دولت ضعیف است. وزارت‌خانه‌هایی که مسئول‌اند، از جمله وزارت کار، عملاً به دستگاه آموزش و پرورش اطلاعاتی نمی‌دهند که دستگاه آموزش و پرورش آگاهانه بچه‌ها را نسبت به مشاغل آینده هدایت کند. خیلی‌ها معتقدند که اولین خدمت مشاور، ارائه اطلاعات است.

من زمانی که به فرانسه رفتم، دیدم که در دبستان پست سازمانی خاصی برای این کار وجود دارد و در دوره متوسطه هم یک پستی به نام گردآوری و عرضه اطلاعات به خانواده، دانش آموز و معلم هست. کسی که در این پست شاغل است، هر روز آخرین کتاب را معرفی می‌کند، آخرین اطلاعات را می‌دهد و دانش‌آموزان و خانواده‌ها را آگاه می‌کند و دانش‌آموزان براساس آگاهی، مسیر تحصیلی خودشان را انتخاب می‌کنند.

من در آن نامه استعفا کردم که شما دستور فرمایید در سیاست‌گذاری‌ها این موضوع لحاظ شود. زمانی آقای دکتر محمود مهرمحمدی تحقیقی برای سند تحول با عنوان «وضع موجود مشاوره به وضع مطلوب» به من سفارش داده بودند که آن را نوشته و تقدیم کرده‌ام. پژوهشگاه تعلیم و تربیت نیز یک تحقیق با عنوان «بررسی برنامه سوم، چشم‌انداز برنامه چهارم در راه مشاوره» سفارش داده‌اند که آن را هم انجام داده‌ایم. یک تحقیق با عنوان «وضعیت مشاوره ژاین، ترکیه و مالزی در مقایسه با ایران» نیز انجام داده‌ام و کتاب مسائل آموزش و پرورش را نوشته‌ام که بخشی از آن به مشکلات مشاوران می‌پردازد.

پیشنهاد من این است که اگر می‌خواهیم از تجربه گذشته استفاده کنیم، از مشاوران خیلی خوب استفاده کنیم و به آن‌ها آگاهی بدهیم، نیاز به شورای سیاست‌گذاری با مشارکت ریاست جمهوری داریم و در این شورا علاوه بر معاونین و دفترهای ذی‌ربط باید وزارت کار، وزارت علوم، سازمان برنامه، سازمان امور اداری و استخدامی هم عضویت داشته باشند. چون الآن نظام استخدامی ما اساساً دست آقای دکتر انصاری است.

آخرین مطلبی هم که خدمتتان عرض می‌کنم این است که ساختار آموزشی ما اکنون احتیاج به اصلاح دارد. دلیل هم می‌آورم؛ در گذشته آموزش و پرورش عمومی شامل ۵ سال دوره ابتدایی و ۳ سال راهنمایی بود و وقتی در سند تحول یک سال به آموزش و پرورش عمومی اضافه شد (۳-۳) - ۶ طبق قانون آموزش عمومی (مرحله اول و دوم) رایگان است. بنابراین ضرورت دارد برای پایه نهم که در حال حاضر آموزش آن رایگان است. اعتبار ویژه‌ای از مجلس درخواست شود که برای این یک سال آموزش اضافه تخصیص یابد و نکته دیگر آنکه اصولاً بچه‌های پایه ششم در دبستان از نظر ویژگی‌های رشدی و شرایط بلوغ بهتر است به دوره اول متوسطه منتقل شوند و این امر قطعاً به موفقیت آن‌ها در هدایت تحصیلی کمک خواهد کرد.

بالاخره یکی هم همکاری دانشگاه‌هاست. الان هم یک نامه خدمتتان نوشتم که دانشگاه علامه طباطبایی می‌خواهد سمیناری با عنوان مشاور مدرسه برگزار کند همکاری ما با دانشگاه‌ها یک بحث علمی است و خیلی وقت‌ها در کاهش مشکلات به ما می‌تواند کمک کند.

از آقای دکتر احمدی هم خیلی ممنونم و همچنین از همکاران که مطالب خیلی خوبی

علی اصغر احمدی

اقدامات خوبی انجام می‌شود. الان بخش عمده‌ای از مشاوران به دوره متوسطه اول آمده‌اند و متوسطه دوم و آن بخش مغفول مانده است.

بحث دیگری که مشاوران همیشه مطرح می‌کنند این است که اگر قرار باشد ما ۲۰ یا ۲۴ ساعت در مدرسه کارمان را انجام بدهیم، تدریس درس تفکر و سبک زندگی که برای مشاوران پیش‌بینی شده کار وقت‌گیری است. و الان در پایه هفتم و هشتم درس تفکر و سبک زندگی را داریم. این درس اگر در یک مدرسه دولتی ۵ کلاس هفتم و ۵ کلاس هشتم داشته باشیم، می‌شود ۱۰ کلاس که در طول هفته بخش عمده‌ای از ساعت موظف مشاور به تدریس می‌گذرد. گرچه حضور مشاور در کلاس درس کمک بسیار بزرگی به شناخت دانش‌آموزان، توانایی‌ها، استعدادها و برقراری ارتباط مؤثر با آن‌ها می‌کند اما مشاور برای پیگیری مشکلات روانی-رفتاری دانش‌آموزان زمان کافی ندارد.

موضوع دیگر اینکه دوره‌های ضمن خدمت در حال حاضر متأسفانه عموماً به شکل مجازی انجام می‌شود؛ در حالی که مشاوره یک مهارت است. مشاور اگر بخواهد مصاحبه تشخیصی انجام دهد و در شناسایی و حل مشکل دانش‌آموز گام‌به‌گام پیش برود نیاز به آموزش‌های عملی و تقویت مهارت‌های حرفه‌ای دارد.

مسئله دیگر در مورد اهمیت و ضرورت حضور مشاوران در دوره متوسطه دوم، وجود مشکلات روانی-رفتاری است. ما به

ما در جلسه‌ای که برگزار کردیم، از تعدادی از مشاوران شهر تهران دعوت کردیم تا مسائل و مشکلاتشان را مطرح کنند. بخشی از مسائل و مشکلاتی که همکاران ما مطرح کردند، به موضوعات سخت‌افزاری برمی‌گردد؛ از جمله در تعدادی از مدارس - که البته همکاران دفتر مشاوره آمار دقیق این‌ها را بهتر می‌توانند به اطلاع جناب‌عالی برسانند - حتی فضای مناسب و اتاق مستقل برای ارائه خدمات مشاوره‌ای وجود ندارد. از زمانی که مشاوران به دوره متوسطه اول منتقل شده‌اند، مدیران دوره متوسطه اول کمتر در جریان اهمیت و ضرورت فعالیت‌های مشاوره‌ای هستند. تا قبل از این، در دوره متوسطه تقریباً بعد از چندین سال که دفتر مشاوره ستاد فعالیت‌هایی را انجام دادند، جایگاه مشاوران در مدارس و دبیرستان‌ها تثبیت شد و اتاق مستقل و دسترسی راحت به اینترنت و کامپیوتر فراهم بود اما در حال حاضر، تعدادی از همکاران ما در دوره اول که شما مستحضر هستید لازم است مشاور به‌صورت انفرادی با دانش‌آموز و اولیا صحبت کند و صلاح نیست که مسائل در حضور دیگران مطرح بشود، نیازهایی دارند و یکی از درخواست‌ها وجود اتاق مستقل است. مسئله دیگر این است که در حال حاضر بخش عمده نیروهای مشاوره در دوره اول متوسطه متمرکز شده‌اند؛ در حالی که در دوره متوسطه دوم بسیار به حضور مشاوران نیاز است. ما در نظام قبلی در پایه سوم دبیرستان بحث امتحانات نهایی را داشتیم، بحث سال چهارم یا پیش‌دانشگاهی را داشتیم که مشاوران دانش‌آموزان را در تقویت مهارت‌های تحصیلی‌شان کمک می‌کردند. برای کنکور برنامه‌ریزی‌های درسی به‌صورت پیوسته انجام می‌شد و در جهت تأمین بهداشت روانی دانش‌آموزان در امتحانات به‌ویژه کنکور

را در مجله می‌نویسند و اتفاقاً یکی از بازوهای مشاوران از نظر علمی که سطح اطلاعاتشان را منظم می‌کند و بالا می‌برد، همین مجله است که منتشر شده است. به‌واقع لطف‌شما، نگاه پشتیبانی شما و حمایت شما در این زمینه خیلی کمک‌کننده است. آخرین حرفم درباره ردیف استخدامی است. ما به ردیف استخدامی مشاوره نیاز داریم و حداقل در حالتی که ۲۰ بند سند تحول مرتبط با استفاده از خدمات راهنمایی و مشاوره در تمام مقاطع تحصیلی است، باید پست‌های مورد نیاز آن هم تأمین شود.

آقای دکتر احمدی:

اجازه بدهید عرض کنم که ما در اردیبهشت‌ماه نشست با مشاوران کارکشته و باسابقه آموزش و پرورش داشتیم که در مجله‌ای که خدمتتان تقدیم شد با عنوان «سخن کز دل برآید، لاجرم بر دل نشیند» خانم ابراهیم‌زاده گفته‌ها و انتظارات آن‌ها را جمع‌بندی کرده‌اند؛ منتها برای اینکه خیلی فشرده و خلاصه به سمع شما برسد، از خانم ابراهیم‌زاده خواهش می‌کنیم که نظرات مشاوران را که در مجله پاییز ما چاپ شده، در این فرصت انتقال بدهند و شما بشنوید و نظراتتان را بفرمایید.

خانم ابراهیم‌زاده:

من هم خدمت جناب‌عالی سلام و وقت به‌خیر عرض می‌کنم. از اینکه این فرصت را در اختیار ما قرار دادید تشکر می‌کنم. امیدوارم در این فرصت کوتاه، مجله رشد آموزش مشاور مدرسه به‌عنوان رسانه‌ای که با تعداد زیادی از مشاوران در ارتباط است، بتواند خواسته‌ها، انتظارات و نیازهای این جمع را با جناب‌عالی مطرح کند. همان‌طور که آقای دکتر فرمودند،

علی اصغر ایزدی

آقای دکتر احمدی:

آقای ایزدی مسائلی مربوط به امور دانش‌آموزی و مراکز مشاوره دانش‌آموزی را زیر نظر دارند که ایشان هم نظراتی دارند و فرمایشاتشان را می‌شنویم.

آقای ایزدی:

خدمت همکاران عزیز سلام عرض می‌کنم. خیلی خوشحالم که فرصتی پیش آمد تا بتوانم در خدمت شما باشم. من هم کارشناس دفتر در حوزه پرورشی و هم عضو هیئت تحریریه مجله هستم. از منظر کارشناسی، خوشبختانه طی این سال‌ها کارهای خوبی در اداره مشاوره در حوزه راهنمایی و مشاوره انجام شده است اما آن چیزی که ما، کارشناسان این حوزه، به‌عنوان چالش در اداره کل خیلی با آن مواجه هستیم و از آن رنج می‌کشیم، بحث ساختار تشکیلاتی نامناسب و موازی است که بیشتر از ستاد نشئت می‌گیرد. حوزه انجمن اولیا و مربیان، حوزه دفتر پیشگیری، حوزه متوسطه و همه به نوعی در کار مشاوره نقش دارند که می‌طلبید این انسجام صورت بگیرد تا ان شاء الله فعالیت‌ها بهتر انجام بشود.

نکته بعدی در حوزه معاونت پرورشی و فرهنگی است که واقعاً نگاه ویژه‌ای به راهنمایی و مشاوره وجود داشته باشد. ما از طریق راهنمایی و مشاوره است که می‌توانیم انس با قرآن را در دانش‌آموزان ایجاد کنیم، دانش‌آموزان را به نماز علاقه‌مند کنیم و به استعدادها هنری و ادبی بچه‌ها پی ببریم، اما در درون معاونت هم می‌بینیم به‌صورت جزیره‌ای عمل می‌شود. به‌نظر من، نگاه نو به معاونت پرورشی و توجه ویژه به این حوزه که بتواند ارتباط خوبی با سایر بخش‌های خودش داشته باشد، لازم است. مهم‌ترین مسئله دیگری که با آن مواجهیم،

کمبود شدید نیروی انسانی است. فعالیت مشاوره در مدرسه قائم به شخص مشاور است. یک مشاور که رشته‌اش کارشناسی بالینی است، شاید نگاهش این است که صرفاً باید به مراجعات و مسائل بالینی توجه کند. ممکن است یک نفر متخصص مدیریت آموزشی باشد. او بیشتر به حوزه تحصیلی و هدایت تحصیلی می‌پردازد. وظیفه دفتر در واقع انسجام بخشی به فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره است که در این سال‌ها فعالیت‌های خیلی خوبی صورت گرفته است و مشاوران را در سه حوزه راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازگاری مشخص کرده‌ایم.

هر ساله در ابتدای مهر آزمون سلامت روانی - رفتاری از دانش‌آموزان گرفته می‌شود که مهم‌ترین هدف آن نیازسنجی است؛ یعنی ما بفهمیم که دانش‌آموز چه نیازی دارد و متناسب با آن نیاز، برنامه عمل مشاور و فعالیت‌های او در مدرسه مشخص شود. به سبب کمبود نیرو، توجه به هسته‌های مشاوره و مراکز مشاوره اهمیت دارد. یک مشاور در مدرسه باید به فعالیت‌های عمومی مشاوره بپردازد، خدمات مشورتی را سرلوحه کار خود قرار دهد، دانش‌آموزان ارجاعی بایستی در مرکز مشاوره و هسته مشاوره منطقه خدمات تخصصی دریافت کنند که در آن حوزه متأسفانه خیلی کمبود داریم. اگر واقعاً هسته‌های ما واحدهای آموزشی تلقی می‌شوند، می‌توانند کمک کنند. الان بیشترین مراجعات به هسته‌های مشاوره ما مربوط به دانش‌آموزان ابتدایی است.

باید اشاره کنم که ده‌صدها از بچه‌های ابتدایی از اختلال یادگیری رنج می‌برند. دیروز من در منطقه دو بودم که گفتند بچه‌های ابتدایی زیاد به هسته مشاوره مراجعه می‌کنند. این مسئله نشان می‌دهد که ما باید

سختی می‌توانیم مشکلات تحصیلی را از مشکلات روانی - رفتاری تفکیک کنیم؛ مثلاً دانش‌آموزی که دچار افسردگی است، قطعاً افت تحصیلی هم دارد و ما نمی‌توانیم بگوییم صرفاً در مدرسه به بحث افت تحصیلی‌اش بپردازیم و برای حل مشکل افسردگی‌اش به مرکز مشاوره برود. گرچه ما سیستم ارجاع را در مدرسه داریم و انتظار نداریم که مشاور ما در مدرسه کار کلینیکی انجام بدهد ولی همان بررسی اولیه هم زمان‌بر است؛ برای اینکه باید با دانش‌آموز مصاحبه اولیه داشته باشد، شرایط خانواده را بررسی کند و سپس ارجاع بدهد که این فرایند به زمان نیاز دارد. بنابراین، اهمیت حضور مشاوران در دوره متوسطه دوم امری غیرقابل انکار است.

دکتر امیر احمدی

حمیدرضا زین‌الدینی

آقای دکتر احمدی:

آقای دهنوی مسئول مراکز مشاور خانواده انجمن اولیا و مربیان هستند. ما حدود ۳۰۰ مرکز مشاوره خانواده داریم. ایشان هم نکاتی را توضیح خواهند داد و مسائلی را که در نظر دارند مطرح خواهند کرد.

آقای دهنوی:

آقای صافی فرمودند نیازمند این هستیم که شورای سیاست‌گذاری در بحث مشاوره حتی در خارج از آموزش و پرورش وجود داشته باشد اما باید این نکته را اضافه کنم که ما الان نیازمندیم که این کار در داخل آموزش و پرورش انجام بگیرد. با یک شورای هماهنگی می‌شود کارها را پیش برد تا در آینده یک شورای سیاست‌گذاری که شاید نیازمند قانون یا نیازمند کمک دولت باشد تشکیل شود. بنابراین، پیشنهاد ما این است که در این مرحله، یک شورای هماهنگی مشاورین در درون وزارت آموزش و پرورش ایجاد شود.

آقای دکتر احمدی زمانی که به انجمن اولیا و مربیان تشریف آوردند (سال ۹۲) ایده‌ای را مطرح کردند. ما از آقای دکتر احمدی درخواست کردیم که از جایگاهشان برای مراکز مشاوره خانواده استفاده کنند و نیروی موظف و ردیف اعتباری اختصاص بدهند. ولی ایشان این ایده را داشتند که ما باید باری را از دوش دولت برداریم نه باری را اضافه کنیم. فکر می‌کنم که این ایده به بار نشست؛ گرچه

اولین کاری که کردیم بخش‌هایی را که درگیر مشاوره بودند، عضو هیئت تحریریه کردیم. جناب آقای ایزدی و آقای زین‌الدینی به این عنوان از معاونت پرورشی دعوت شدند.

اگر آقای زین‌الدینی می‌خواهند مطالبی را بفرمایند که دیدگاه معاونت پرورشی در قسمت مشاوره تکمیل بشود، در خدمتشان هستیم.

آقای زین‌الدینی:

ضمن عرض سلام، یکی از ویژگی‌های مهم مجله مشاور که می‌خواهم درباره‌اش صحبت کنم این است که این مجله با نگاه و رویکرد میان‌رشته‌ای به موضوع انسان و مسائلی که دارد، تولید می‌شود. امروز سازمان‌ها در مجلاتی که منتشر می‌کنند، اکثراً حرف‌های روزمره و موضوعات تخصصی خودشان را مطرح می‌کنند. وقتی هم که می‌گویند انسان در یک اتمسفر فرهنگی و اجتماعی زندگی می‌کند چرا نمی‌بینیم می‌گوید ما به تخصص خودمان عمل می‌کنیم! این مسئله باعث ریزش مخاطب می‌شود. مجله رشد مشاور مدرسه مجله‌ای است که انسان و نیازهایش را با رویکرد فرهنگ، ادبیات، دین و روان‌شناسی نگاه می‌کند و این نکته‌ای است که برای من خیلی جالب است. البته این رویکرد خیلی هم سخت و مشکل است؛ به این دلیل که خود مدیر باید آن‌قدر چشم‌اندازش را وسیع کند که اجازه بدهد دیگران کنارش بایستند و حرفشان را بزنند. من از آقای دکتر احمدی که این موضوع را اتخاذ کرد و چشم‌انداز را آن‌قدر وسیع دید که رشته‌های مختلف بتوانند اجازه داشته باشند کنارشان بایستند و حرفشان را بزنند، تشکر می‌کنم و واقعاً قدرانشان هستم و امیدوارم که این روش هم برای سایر مجلاتی که چاپ می‌شوند، الگو قرار گیرد.

در این بخش کار کنیم. اقدام خیلی خوبی که انجام شده و آقای دکتر قرار است از آن رونمایی کنند و کار زیادی برای آن انجام شده، بحث سامانه مشاوره است. چارت این سامانه را از ابتدای ورود دانش‌آموز به مدرسه مشخص کرده‌ایم و با عزیزان در مرکز نیروی انسانی در حال کار هستیم تا بتوانیم آن را آماده کنیم. هرگونه وضعیت تحصیلی، وضعیت رفتاری، المپیاد ورزشی دانش‌آموز یعنی در واقع شناسنامه دانش‌آموز را از طریق این پرونده الکترونیکی می‌توانیم در اختیار آموزش و پرورش قرار بدهیم تا آموزش و پرورش بتواند از این فضا برای شناخت بیشتر او و کمک بهتر به او استفاده کند.

بحث آخر هم در ارتباط با فرایندی شدن هدایت تحصیلی است. استاد صافی در حوزه هدایت تحصیلی نکاتی را فرمودند. هنوز که هنوز است ما به آن انتظارمان نرسیده‌ایم. آیین‌نامه هدایت تحصیلی با شیوه‌نامه فاصله دارد و بایستی این فاصله و این شکاف برداشته شود. به علت شرایط خاص و اعمال نظری که معاونت متوسطه در برهه‌ای از زمان داشت و به حق هم بود، بحث فرایندی هدایت تحصیلی مدنظر قرار نگرفت و این موضوع همچنان باید در دستور کار قرار گیرد. ان‌شاءالله این مجله هم بتواند در این زمینه کمک کند. آقای دکتر، ما در دفتر مجله‌ای با عنوان ماهنامه مشاور داریم. این هم فصلنامه مشاوره است که در حوزه سازمان پژوهش تولید و توزیع می‌شود. خوب است که آشتی بیشتری در این بخش صورت بگیرد و بتوانیم در این بخش از این فضا بیشتر استفاده کنیم.

آقای دکتر احمدی:

آن زمان که من سردبیر این مجله شدم،

گردن بنده دارند.

نکاتی که به آن‌ها اشاره فرمودید نکات بسیار درستی هستند و به نظر می‌رسد که ما باید قدری نظام‌مند و ساختارمند به این موضوع نگاه کنیم. این مسائل در آموزش و پرورش مسائل بسیار مزمینی هستند و متأسفانه طی سال‌های گذشته دائماً مورد غفلت قرار گرفته‌اند و این غفلت بر پیچیدگی و عمق مسئله و مشکل افزوده است. الان در حوزه مشاوره همه به یک میزانی درگیرند؛ از انجمن اولیا و مربیان گرفته تا معاونت پرورشی، سازمان پژوهش، معاونت‌های آموزشی هر کدامشان، و معاونت متوسطه که به نوعی در حوزه مشاوره ورود پیدا می‌کند و برنامه‌هایی دارد. به نظر می‌رسد این بحثی که جناب آقای صافی مطرح فرمودند، در حدی شدنی باشد؛ مثلاً شورایی با عنوان شورای سیاست‌گذاری و هماهنگی ایجاد شود که ما این فعالیت‌ها را قدری همگرا تر و هماهنگ‌تر با یکدیگر جلو ببریم.

متأسفانه ما در آموزش و پرورش موازی کاری داریم. این موازی کاری‌ها توانمان را تا حدودی هدر می‌دهد و گاهی کارهایمان همدیگر را خنثی می‌کنند. نکته بسیار مهمی که به نظر من در شورای سیاست‌گذاری باید درباره‌اش صحبت کنیم و یا دوستان روی آن کار کنند و پیش‌نویسی را آماده کنند، بحث آموزش کلیه عواملی است که در مدرسه هستند؛ مدیر، معاون و معلمان باید با موضوع راهنمایی و مشاوره آشنا باشند.

من بررسی نکرده‌ام ولی یقین دارم که اغلب معلمان ما اصلاً با راهنمایی و مشاوره آشنا نیستند؛ تفاوت این‌ها را نمی‌دانند، چه برسد به اینکه با اصول و تکنیک‌های این‌ها آشنا باشند. آن‌ها مشاور را چیزی مثل مربی پرورشی در مدرسه نگاه می‌کنند که اگر

کسی در مدرسه مشکل رفتاری پیدا کرد باید به مشاور معرفی شود و مشاور هم او را به اتاق ببرد و شروع به صحبت کند و بگوید که ریشه مشکل چه بوده است. به احتمال خیلی زیاد همه عوامل ما در این حد به مشاوران نگاه می‌کنند. بنابراین، به نظرم می‌آید که در گام اول برای اینکه بتوانیم -اهمیتی که آقای صافی به درستی اشاره کردند- در مدرسه جا بیندازیم بحث آموزش همه عوامل آموزشی در مدرسه است. ما در هر سه سطح تحصیلی، سازشی و شغلی، چه در حوزه راهنمایی و چه در حوزه مشاوره مشکل داریم و بحث عمده این مشکلات به نوعی است که چون ما در حوزه راهنمایی نقص داشته‌ایم، به حوزه مشاوره هم کشیده شده است. اگر معلمان و مدیران مدارس ما با اصول راهنمایی آشنا بودند و اطلاعات کافی را به موقع در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دادند، اصلاً این بچه‌ها به مرحله مشاوره نیاز پیدا نمی‌کردند.

امروز استحضار دارید که در حوزه معاونت تربیت بدنی و سلامت طرحی با عنوان «نماد» اجرا می‌شود که در حقیقت هدف آن مقابله با آسیب‌های اجتماعی در دانش‌آموزان است و خیلی هم وسیع و گسترده دارد جلو می‌رود و دستگاه‌های خیلی زیادی درگیر هستند. در طی دو سه جلسه‌ای که من در این پست هستم و یک جلسه هم که سرپرست وزارت‌خانه بودم، خدمت مقام معظم رهبری رسیده بودیم. ایشان تقریباً در هر سه جلسه بر نقش آموزش و پرورش در کاهش آسیب‌های اجتماعی تأکید داشتند و در آخرین جلسه هم تأکید کردند که در حوزه آموزش و پرورش در زیر ساختار اجتماعی باید کار گروهی مستقل برای حوزه آموزش و پرورش با مسئولیت آموزش و پرورش تشکیل شود.

بسیاری از بچه‌هایی که دارای رفتارهای

در ابتدا برای ما خیلی سخت بود که این قضیه را بپذیریم. آن زمان شاید حدود ۱۸۰ مرکز مشاوره وجود داشت و نزدیک ۱۵۰ مرکز تعطیل بود. این ایده‌ای بود که مراکز به صورت خودگردان اداره بشوند، بهترین تبلیغ یک مرکز مشاوره خانواده یا مرکز مشاوره توانمند و خوب ارائه خدمات کیفی است. با این ایده الان حدود ۹۰۰ مشاور متخصص و توانمند که طبق قانون سازمان نظام روان‌شناسی باید حداقل مدرک کارشناسی ارشد داشته باشند و تحصیلاتشان مشاوره یا روان‌شناسی باشد، در این مراکز مشغول به کارند.

ما در سال ۱۳۹۶ توانستیم ۱۱۰ میلیون تومان به مراکز کمک کنیم. این مراکز کارشان را با تکیه بر منابع مردمی و تعرفه‌های خودشان انجام می‌دهند. این یک الگوست. اگر ما بتوانیم به جای اینکه مشاور را در هسته‌ها و مراکز مشغول بکنیم و از محیط مدرسه و خط مقدم جدا کنیم. و آن‌ها را به مدرسه بازگردانیم و کل هسته‌ها و مراکز مشاوره آن‌ها را به صورت خودگردان اداره کنیم تا باری از دوش دولت برداریم.

آقای سید محمد بطحایی:

من هم بسیار خوشحالم که خدمت دوستان عزیز رسیده‌ام؛ همکاری که تقریباً با همه‌شان سال‌ها افتخار همکاری داشته‌ام. استاد صافی که بزرگ ما در آموزش و پرورش و نقطه اتکای ما در مسائل مربوط به آموزش و پرورش هستند. جناب آقای دکتر احمدی هم افتخار دانشجویی ایشان را داشته‌ام و درس سه‌واحدی روان‌شناسی رشد را با ایشان گذرانده‌ام؛ بنابراین همیشه حق استادی به

مهدی علی اکبرزاده، مشاور وزیر

کنیم، آن‌ها را از تو درخواست می‌کنیم؛ مثلاً می‌گوییم دوره‌آسیب‌های جوانان و نوجوانان را گذرانده‌ای؟ گواهی‌نامه‌ها را بیاور. به این ترتیب، به تدریج به سمت فضایی می‌رویم که خانواده قدری مسئولانه‌تر با این نوع آموزش‌ها که شرط اصلی موفقیت ما در آموزش و پرورش‌اند، برخورد کند. تلویزیون تعاملی را خیلی از دوستان دارند تلاش می‌کنند و با چنگ و دندان هل می‌دهند و جلو می‌برند ولی هنوز خیلی روان نشده و روی غلتک نیفتاده است. امروز من جلسه‌ای داشتم و پنج‌شنبه هم جلسه‌ای دارم که شخصاً برای این موضوع گذاشته‌ام. بستر بسیار خوبی است. من به صورت مستمر سه شرط مهم برای آموزش نیروی انسانی به دوستان عرض کرده‌ام. ما باید به صورت مستمر، مداوم و منظم این آموزش‌ها را برای مدیران مدارس، معاونان و حتی خود دانش‌آموزان برگزار کنیم؛ مثلاً دانش‌آموزان ما به صورت آزمایشی بیایند و اصول و روش‌های راهنمایی را در سطحی که شما صلاح می‌دانید، یاد بگیرند که اگر نیاز شد بتوانند در گروه همسالانشان از آن‌ها استفاده کنند یا حتی آن‌ها را برای خودشان به کار بگیرند. بنابراین آن ظرفیت، ظرفیت بسیار خوبی است. آقای علی اکبرزاده مسئول مستقیم این کار است و ما باید آموزش‌هایی را در این زمینه برای مدیران مدارس در بسته آموزشی مدیران پیش‌بینی کنیم. ما از اول مهرماه این بسته را داریم راه می‌اندازیم. هر کس که مدیر مدرسه است، تا زمانی که مدیر است، باید هفته‌ای یک ساعت آموزش ببیند و آن آموزش هم کاملاً کاربردی است. این آموزش ممکن

همدیگر قرار می‌گیرد، مسیر ارتقای شغلی فرد را بتواند رقم بزند؛ مثلاً ما دو یا سه سال دیگر بیاییم بگوییم یکی از شرایط مدیریت مدرسه این است که داوطلب مدیریت حداقل دوره راهنمایی و مشاوره را طی کرده باشد؛ یعنی این گواهی‌نامه‌ها شرط احراز پست رئیس منطقه بشود. درست است که تو رشته‌ات فیزیک یا زیست‌شناسی است ولی اگر می‌خواهی رئیس اداره آموزش و پرورش بشوی، نمی‌شود که مثلاً فرق راهنمایی سازه‌ای و راهنمایی تحصیلی را ندانی و فرق مشاوره شغلی با مشاوره سازه‌ای را بلد نباشی. برای اینکه بدانی، باید گواهی معتبر ۳۰۰ ساعت شرکت در دوره‌های این حوزه را داشته باشی. ما باید از بسترهای مختلف استفاده کنیم و این دوره‌ها را سازمان بدهیم و به سرعت راه بیندازیم. الان ما داریم آموزش خانواده را الزامی می‌کنیم؛ چیزهایی که سر کلاس از شما آموخته‌ایم و شما به ما گفته‌اید که آموزش و پرورش به تنهایی نمی‌تواند مسیر رشد و تعالی بچه‌ها را فراهم کند و حتماً خانواده باید در کنارش قرار بگیرد. من به مدیر مدرسه الزام می‌کنم، به معلم اجبار می‌کنم که تو باید این دوره‌های تربیتی، آموزشی، مشاوره و راهنمایی و غیره را طی کنی و او هم طی می‌کند و گواهی‌نامه را دریافت می‌کند؛ در حالی که خانواده که بال دوم این پرندۀ زیباست، اصلاً در این باغ‌ها نیست! الان ما داریم در این مسیر می‌رویم و انجمن هم خوب جلو می‌آید و آقای علی اکبرزاده هم کمک می‌کنند و کار را جلو می‌برند. مرکز فناوری و نیروی انسانی هم خوب جلو می‌آید. ما می‌گوییم تو به‌عنوان ولی دانش‌آموز باید این گواهی‌نامه‌های آموزشی را داشته باشی و سال آینده که خواستیم بچه‌ها را ثبت‌نام

پرو کردند و به مرحله ارجاع می‌رسند، کسانی هستند که مراحل قبل را در حوزه راهنمایی طی نکرده‌اند و اگر اطلاعات کافی در اختیارشان قرار می‌گرفت، شاید به این حوزه وارد نمی‌شدند و گرفتار نمی‌شدند. بنابراین، به نظر می‌آید که در بحث اول، بحث آموزش بسیار مهم است. به محض اینکه اسم آموزش می‌آید، می‌گویند خب! الان در این شرایط اقتصادی اگر شما یک نفر را از یک استان به تهران بیاورید و آموزش بدهید کلی هزینه دارد و اگر هم آقای صافی بخواهد به بطحایی آموزش بدهد و بطحایی به کس دیگری آموزش بدهد و او هم به کس دیگری آموزش بدهد، از این گلوله برفی معلوم نیست که آخر سر چه چیزی به دست نفر پایینی برسد! الان عمده مشکل ناکارآمدی آموزش ضمن خدمت ما ناشی از این است؛ یعنی خود کسانی که ما به‌عنوان استاد و مدرس انتخاب می‌کنیم با ضرورت‌هایی که در سطوح بالا درباره آن صحبت شده است، کاملاً بیگانه‌اند. نهایت اینکه یک کتاب مربوط به چهل یا پنجاه سال قبل را درمورد مثلاً مشاوره به‌عنوان مرجع معرفی می‌کنند و بعد هم می‌گویند آن را حفظ کنید و در امتحانی شرکت می‌کنند و تمام می‌شود و چهل ساعت گواهی‌نامه به این‌ها داده می‌شود. ظرفیت مجله رشد آموزش مشاوره ظرفیت بسیار خوبی است. ما بخشی از آموزش‌هایمان را می‌توانیم از این طریق برای همه معلمان انجام بدهیم؛ منتها این آموزش‌ها باید آموزش‌های منسجمی باشند که به یک پودمان منتج و آن پودمان به یک گواهی‌نامه ختم شود؛ یعنی مثلاً من به‌عنوان یک معلم فیزیک یا زیست‌شناسی دارای گواهی‌نامه اصول و تکنیک‌های راهنمایی در حد ۴۰ ساعت باشم و این گواهی‌نامه‌ها که در کنار

مروّضی نظری، مدیر کل روابط عمومی وزارت

است یک فیلم، یا یک تصویر، یا یک تحلیل کارشناسی، یا یک نتیجه پژوهشی باشد که در حوزه مسائل و مشکلات مشاوره انجام گرفته است و این مدیر مستمراً هفته‌ای نیم‌ساعت از طریق تلویزیون تعاملی این آموزش‌ها را ببیند و مسائلی را در میان بگذارد. یک مدیر تا زمانی که مدیر است باید این آموزش‌ها را به‌طور منظم بگذراند. ما می‌توانیم بخشی از این‌ها را در برنامه‌ای که برای آموزش مدیران هست در بحث راهنمایی و مشاوره بگنجانیم و باز منتج به گواهی‌نامه بشود. عرض کردم که در سیستم اداری بدون این موارد افراد رغبتی پیدا نمی‌کنند که بیایند؛ حتماً باید منتج به گواهی‌نامه بشود.

دیروز در ستاد کل نیروهای مسلح برای آموزش مهارتی سربازها جلسه‌ای بود. من به یکی از امیران ارتش گفتم که این نمادها چی هست که به لباس‌ها چسبانده‌اید؟ اول فکر کرد که دارم مزاح می‌کنم ولی وقتی دید که واقعاً نمی‌دانم، گفت که این‌ها هر کدام نشانه

حیدر توراتی، رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

یک مهارت است که ما گذرانده‌ایم و کسی که با این نشانه‌ها آشناست، وقتی به سینه ما نگاه می‌کند می‌بیند که مثلاً من دوره ستاد فلان یا دوره مبارزه با تروریسم را گذرانده‌ام.

ما هم باید این‌ها را به سینه مدیران بچسبانیم؛ یعنی معلوم باشد که این مدیر، دوره عالی راهنمایی و مشاوره را گذرانده است. در پرونده مدیر مدرسه هم درج شود که این آدم با آدم بغل دستی در این زمینه‌ها فرق دارد و الا هر دو ایشان فوق لیسانس یا دکتری فلان را دارند، ولی تفاوتی که دارند این است که یکی از آن‌ها این دوره‌ها را مستمراً گذرانده است. عرضم را جمع کنم؛ یکی آن نکته‌ای را که آقای دکتر صافی فرمودند دنبال کنیم و آقای نظری این زحمت را بکشند. پیشنهادهای که آقای دکتر صافی در مورد شورای سیاست‌گذاری داشتند، به‌نظرم قدری بلندنظرانه و نشدنی است. آقای صافی باید شرایط موجود و ترکیب اعضا را تعدیل کنند. نکته بعدی که قدری مفصل‌تر عرض کردم، به کمک آقای ایزدی، آقای صافی و آقای احمدی سیلابس و فهرستی مثلاً برای یک دوره ۴۰ ساعته تهیه کنیم که البته چندرسانه‌ای باشد. آقای علی اکبرزاده در این زمینه کار کرده‌اند و قابلیت‌های افراد را می‌دانند که چه هست و این را با شما در میان بگذارند و ما الزام کنیم که کل مدیران مدارس متوسطه باید این دوره را بگذرانند.

برای دوره پیش‌دبستانی از خانم حکیم‌زاده خواهش کرده بودم که برنامه‌ای تهیه کنند. متأسفانه پیش‌دبستانی‌ها خیلی بی‌سر و سامان شده‌اند و تحت نظارت ما نیستند و اگر هستند، استخدام رسمی نیستند و یک دوره آموزشی برای کل مربیان پیش‌دبستانی داریم طراحی می‌کنیم که الزامی باشد و ادامه کار این‌ها در سال آینده منوط به

داشتن این گواهی‌نامه باشد و اگر آن را نداشته باشند، اصلاً اجازه کار به آن‌ها داده نمی‌شود. باید قدری تلاش کنیم و این موارد را سر و سامان بدهیم. این موضوع را هم آقای علی اکبرزاده کمک می‌کنند که دوره آموزشی سریع آماده شود. هم سخت‌افزار و هم پلت‌فرم‌هایی که لازم است، آماده شود و بتوانیم کار را به جلو ببریم.

به‌نظرم این جلسه پرخیبر و برکت بود و ان‌شاءالله سرآغازی باشد که مشکلات مشاوره با همه اهمیت‌هایی که آقای صافی و دوستان اشاره کردند حل شود و می‌دانیم که جایگاهش در آموزش و پرورش ما خیلی کم‌رنگ شده و پایین آمده است. حتی مشاوران متخصص هم به وضع موجود عادت کرده‌اند؛ یعنی نهایتاً تستی بگیرند و در مدرسه باشند و این تمام کاری است که می‌کنند. به هر حال، خیلی خیلی ممنونم که این فرصت فراهم شد و توانستیم ساعتی را در کنار و در خدمت شما عزیزان باشیم.

آقای دکتر احمدی:

یک بار دیگر از شما و دوستانی که مقدمات این جلسه را فراهم کردند و همچنین از هیئت تحریریه تشکر می‌کنم. آرزو می‌کنم که ان‌شاءالله خداوند توفیق دهد تا به همه اهدافمان برسیم و جایگاه این مجله در جهت ارتقای دانش مشاوره‌ای، راهنمایی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان بالا برود و یکی از رسانه‌های می‌تواند همین مجله باشد که آقای دکتر اشاره فرمودند که مدیران آموزش ببینند. همین امسال بتوانیم این کار را شروع کنیم که بخشی از مواد از طریق این رسانه و بخشی هم از طریق تلویزیون تعاملی منتقل شود و این پیوندی باشد برای این قسمت‌ها، که ان‌شاءالله پیوند مبارکی خواهد شد.